C/2024/1573

5.3.2024

# Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Consolidarea multilateralismului și a principiilor internaționale fundamentale pentru o ordine bazată pe norme într-o lume aflată în schimbare rapidă – Importanța contribuției societății civile la sistemul ONU”

**(aviz din proprie inițiativă)**

(C/2024/1573)

Raportor: **domnul Christian MOOS**

Coraportoare: **doamna Tanja BUZEK**



| | |
|---|---|
| Decizia Adunării Plenare | 25.1.2023 |
| Temei juridic | Articolul 52 alineatul (2) din Regulamentul de procedură |
| | Aviz din proprie inițiativă |
| Secțiunea competentă | Secțiunea pentru relații externe |
| Data adoptării în secțiune | 16.11.2023 |
| Adoptat în sesiunea plenară | 14.12.2023 |
| Sesiunea plenară nr. | 583 |
| Rezultatul votului | |
| (voturi pentru/voturi împotrivă/abțineri) | 194/8/17 |



## 1. **Concluzii și recomandări**

1.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) reiterează obligația instituțiilor Uniunii Europene (UE) de a promova valorile universale, în conformitate cu articolul 2 din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE), și de a respecta principiile Cartei Organizației Națiunilor Unite (ONU).

1.2. CESE și societatea civilă se așteaptă ca ONU să își îndeplinească propriile obiective de menținere a păcii și securității, de sprijinire a dezvoltării durabile și de punere în aplicare a drepturilor omului, în beneficiul unui număr tot mai mare de persoane. Contribuția societății civile este esențială pentru a găsi și furniza soluții pe teren, a realiza obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD), promovând o tranziție justă și combătând schimbările climatice.

1.3. ONU este singura organizație în care țările cu aceeași viziune și adversarii lor continuă să discute într-o gamă largă de domenii de politică. Cu toate acestea, ONU este predispus să fie obstrucționat de un singur stat membru, subminându-i capacitatea de a reacționa la crizele și provocările actuale. Statele membre care încalcă Carta ONU sau angajamentele asumate în temeiul acordurilor sau convențiilor ONU nu ar trebui să își poată exercita pe deplin drepturile de participare și vot.

1.4. Societatea civilă, inclusiv partenerii sociali, se așteaptă ca UE și statele sale membre să se angajeze mai mult ca oricând să consolideze ONU, reformând-o fundamental. Pentru a adapta ONU la provocările tot mai mari și a stabiliza consensul cu privire la valorile și normele comune, guvernanța ONU trebuie să devină mai reprezentativă, mai incluzivă și mai eficace. Pentru a asigura o reprezentare mai egală, sudul global trebuie să capete o voce mai puternică în cadrul ONU.

1.5. ONU trebuie să își dezvolte în continuare sistemul integrat de organizații ale societății civile (iCSO) prin instituirea, printre altele, a unui regim de consultare la nivelul ONU cu privire la inițiative-cheie și a unui drept de petiționare, astfel încât cetățenii, organizațiile societății civile (OSC), partenerii sociali, organizațiile de afaceri și alte părți interesate să fie mai bine implicați, cu un accent special pe îmbunătățirea reprezentării femeilor, a tinerilor și a grupurilor vulnerabile. Ar trebui să se acorde mai multă atenție, sprijin și recunoaștere celor mai mari grupuri și altor părți interesate.

1.6. În pofida unor progrese, CESE consideră că trebuie îmbunătățită coordonarea în cadrul UE. În toate organismele ONU și în instituțiile aferente, UE ar trebui să vorbească cu o singură voce și să acționeze în consecință. Contribuția CESE ([1]) la prima revizuire voluntară efectuată de UE privind punerea în aplicare a Agendei 2030 și implicarea sa în timpul prezentării oficiale a UE în cadrul Forumului politic la nivel înalt din 2023 sunt exemple de urmat pentru instituțiile UE, pentru implicarea structurată a societății civile europene și pentru rolul coordonator pe care CESE îl poate juca în acest context.

1.7. Pe lângă adoptarea deciziilor cu majoritate calificată, este necesară reforma tratatelor UE în domeniul politicii externe, de securitate și de apărare, pentru a-și îmbunătăți capacitatea de a acționa și, de asemenea, a-și spori influența în cadrul ONU.

1.8. CESE se angajează să își facă mai bine cunoscute pozițiile în procesele de formulare a poziției comune a UE cu privire la toate chestiunile legate de ONU, să colaboreze mai strâns cu delegațiile UE și ale statelor membre la ONU și să elaboreze o foaie de parcurs pentru a coopera mai mult cu organismele ONU relevante pentru activitatea sa.

## 2. **Provocări la adresa multilateralismului, a unei ordini mondiale bazate pe norme și a ONU**

2.1. UE și ONU formează o comunitate de valori și au o agendă comună pentru promovarea multilateralismului și a unei ordini mondiale bazate pe norme și pentru menținerea păcii și securității.

2.2. Pentru a realiza o dezvoltare durabilă pentru toate popoarele și a aborda provocările globale comune, ONU este singurul cadru global pentru soluții comune, acoperind toate domeniile de politică, ceea ce permite colaborarea atât cu parteneri ai UE, cât și cu adversari. Numeroasele agenții specializate ale ONU, cum ar fi Organizația Internațională a Muncii (OIM) și Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (FAO), și programele și fondurile sale, inclusiv Conferința ONU pentru Comerț și Dezvoltare (UNCTAD) și Programul Națiunilor Unite pentru Mediu (PNUM), oferă o amplă platformă instituțională și tematică.

2.3. În războiul său de agresiune împotriva Ucrainei, Rusia încalcă principiile Cartei ONU și dreptul internațional.

2.4. Un val de regres de natură autocratică reduce numărul democrațiilor în Europa și în întreaga lume. Autocrațiile contestă valorile și normele, în special drepturile omului și statul de drept, consacrate în Carta ONU și în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene. Chiar și democrațiile liberale, inclusiv în interiorul UE, acordă prioritate propriilor interese față de aceste principii.

2.5. Înființată în 1945 ca răspuns la ororile celui de-al Doilea Război Mondial și centrată pe lumea occidentală, ONU nu este în măsură să reprezinte suficient statele membre care nu fac parte din Consiliul de Securitate (CS). Mai ales țările în curs de dezvoltare sunt subreprezentate. Cu toate acestea, pentru a stabiliza consensul cu privire la valorile și normele comune, reprezentarea egală este necesară.

2.6. Pentru a contribui la ODD 17 (*Parteneriate pentru obiective*), mai multe organisme ale ONU și-au stabilit propriile proceduri de colaborare cu părți interesate, inclusiv cu societatea civilă. Pentru a democratiza ONU, permițându-i să abordeze provocările actuale, colaborarea cu societatea civilă ar trebui să se desfășoare într-un mod mai sistematic.

2.7. ONU rămâne singurul cadru global adecvat pentru soluții globale de abordare a provocărilor reprezentate de schimbările climatice și de atenuare a efectelor acestora. Fără o tranziție justă, care să respecte dreptul fiecărei societăți la dezvoltare durabilă, vor apărea noi conflicte, care vor obliga mai multe persoane să își părăsească țara.

2.8. Pandemia de COVID-19 a scos la iveală vulnerabilitatea societăților noastre la crize bruște, accentuând și mai mult distribuția inegală a bogăției și a perspectivelor de viață între nordul global și sudul global. În timp ce țările cu venituri ridicate au revenit la nivelurile anterioare pandemiei de COVID-19 în dezvoltarea socială și economică, cele cu venituri mici se vor confrunta cu dificultăți în anii următori.

## 3. **ONU în secolul XXI**

3.1. CESE recunoaște contribuția ONU la menținerea păcii și securității, la promovarea drepturilor omului și la promovarea dezvoltării durabile în ultimii 77 de ani. Aceste aspecte reprezintă cea mai bună dovadă că ONU rămâne singura platformă pentru a aborda în comun a provocărilor globale.

([1]) Contribuția CESE la revizuirea voluntară de către UE (ODD) a punerii în aplicare a Agendei 2030

3.2. CESE sprijină reforma ONU și invită toate statele membre să se angajeze să adapteze organizația la mediul geopolitic în schimbare. Comitetul solicită în special statelor membre ale UE să coordoneze și să promoveze o viziune și o poziție comune, cu implicarea strânsă a organizațiilor societății civile.

3.3. CESE sprijină activitatea Consiliului consultativ la nivel înalt privind multilateralismul eficace și consideră că proiectul *„O schimbare de paradigmă pentru oameni și planetă”* ([2]) reprezintă o contribuție importantă la elaborarea unor recomandări concrete pentru reforma ONU.

3.4. CESE consideră că „Summitul viitorului” reprezintă o oportunitate pentru UE, statele sale membre, cetățeni și societatea civilă de a depune eforturi active în direcția unei reforme. Experiența proprie CESE de bune practici de a include un delegat pentru tineret la delegația CESE ([3]) la Conferința ONU privind schimbările climatice ([4]), precum și inițiativa reprezentantului secretarului general al ONU pentru tineret le permite tinerilor să se exprime în mod substanțial. CESE subliniază Planul de acțiune pentru tineret (YAP) al Comisiei în acțiunea externă a UE pentru perioada 2022-2027, considerând că poate fi un punct de referință pentru inițiativele ONU și pentru activitățile UE din cadrul forumului ONU.

3.5. „Noua agendă pentru pace” reprezintă o oportunitate de a relansa capacitățile ONU în domeniul prevenirii conflictelor și al consolidării și menținerii păcii. Pentru ca ONU să acționeze mai eficient în favoarea păcii, este necesar ca procesul decizional al ONU, inclusiv Consiliul său de Securitate, să fie reformate.

3.6. Soluțiile pentru o tranziție justă pot fi mijloace eficiente de prevenire a conflictelor. Ele cuprind promovarea negocierilor colective la toate nivelurile, pentru a anticipa și a gestiona trecerea la economii cu emisii scăzute de carbon și măsuri de atenuare a efectelor schimbărilor climatice, oferind oportunități de dezvoltare durabilă tuturor societăților, îmbunătățind condițiile de muncă și realizând ODD.

3.7. CESE salută ambiția ONU de a pune un accent deosebit pe protecția femeilor, a copiilor și a grupurilor vulnerabile în activitățile sale de prevenire și soluționare a conflictelor. În acest scop, cele mai mari grupuri și alte părți interesate ar trebui să aibă o voce, un sprijin și o recunoaștere mai puternice.

3.8. CESE reiterează că garantarea globală a drepturilor consacrate în Declarația Universală a Drepturilor Omului trebuie să devină o prioritate-cheie a activității ONU.

3.9. Angajamentul ODD de a îmbunătăți viața tuturor oamenilor pare să nu reușească ([5]), așa cum s-a subliniat și într-un aviz recent al CESE privind UE și Agenda 2030 ([6]). UE și statele sale membre au o responsabilitate specială în reducerea distribuției inegale a bogăției între nordul global și sudul global și intensificarea eforturilor de realizare a ODD până în 2030.

3.10. Actuala guvernanță al ONU nu mai reprezintă realitățile geopolitice și societale ale secolului XXI. Pentru a consolida sprijinul acordat ONU și normelor și valorilor sale comune, este necesar ca guvernanța ONU să devină mai reprezentativă, mai incluzivă și mai eficace. În cadrul Consiliului de Securitate, la fel ca în toate celelalte organisme ale ONU, țările în curs de dezvoltare solicită o mai bună reprezentare.

3.11. Menținându-și structura interguvernamentală, ONU trebuie să se implice într-un mod mai incluziv și mai transparent cu cetățenii, organizațiile și mișcările civice democratice, cu alte părți interesate, parlamente, autorități subnaționale și alte entități oficiale și să le ofere oportunități suplimentare de participare, inclusiv celor mai mari grupuri și altor părți interesate. În conformitate cu ODD 17, un proces decizional incluziv în cadrul ONU este esențial pentru a-și atinge obiectivele și trebuie să fie completat prin creșterea gradului său de responsabilitate și transparență.

3.12. ONU va fi considerată un actor legitim doar dacă își îndeplinește propriile obiective în beneficiul unui număr tot mai mare de oameni. În acest scop, procesele decizionale ale ONU trebuie să devină mai eficiente, mai transparente și mai puțin vulnerabile la blocaje.

---

([2]) Consiliul consultativ la nivel înalt privind multilateralismul eficace: *O schimbare de paradigmă pentru oameni și planetă: O guvernanță globală eficace și incluzivă pentru astăzi și pentru viitor*, New York, 2023.

([3]) https://www.eesc.europa.eu/en/initiatives/climate-change-conferences-cop/eesc-youth-delegate

([4]) Conferința părților (COP) privind Convenția-cadru a Națiunilor Unite asupra schimbărilor climatice (CCONUSC).

([5]) Adunarea Generală, Consiliul Economic și Social: Progresele înregistrate în îndeplinirea obiectivelor de dezvoltare durabilă: Către un plan de salvare pentru oameni și planetă – Raportul Secretarului General (ediție specială) (A/78/80 – E/2023/64, p. 2).

([6]) Avizul CESE pe tema „UE și Agenda 2030: consolidarea punerii în aplicare a ODD” (JO C, C/2024/876, 6.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/876/oj).

3.13. ONU are nevoie de resurse și capacități suficiente pentru a asigura incluziunea în luarea deciziilor. Acestea trebuie să fie adaptate societății civile, ale căror capacități variază foarte mult, permițându-le cetățenilor și organizațiilor din întreaga lume să colaboreze cu ONU.

## 4. **Activitatea UE în cadrul ONU**

4.1. Pentru a promova soluții multilaterale la provocări globale, UE „stabilește orice formă de cooperare utilă cu organele Organizației Națiunilor Unite și cu instituțiile sale specializate” [articolul 220 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene].

4.2. Contribuind cel mai mult la bugetul ONU, având un membru permanent în Consiliul de Securitate și peste 13 % din totalul statelor membre ale ONU, UE și cele 27 de state membre ale sale pot exercita o influență substanțială în cadrul Națiunilor Unite.

4.3. Cu toate acestea, UE nu este în măsură să își utilizeze pe deplin resursele pentru a-și asuma un rol de lider în abordarea provocărilor globale în cadrul ONU, cu unele excepții notabile, între care combaterea schimbărilor climatice, în care UE are rol de lider.

4.4. Participarea oficială a UE în cadrul organismelor și agențiilor ONU rămâne limitată. Obținerea statutului de observator consolidat în cadrul Adunării Generale a ONU și al organismelor subordonate acesteia în 2011 ([7]), inclusiv dreptul de a lua cuvântul și de a prezenta oral propuneri și amendamente, a reprezentat un pas înainte.

4.5. În pofida progreselor limitate în consolidarea drepturilor de participare, UE are doar statut de observator în majoritatea organismelor și agențiilor ONU. În domeniile de politică de competență exclusivă a UE, cum ar fi comerțul, Comisia vorbește cu o poziție coordonată în numele tuturor celor 27 de state membre, cum ar fi Comisia ONU pentru dreptul comercial internațional (UNCITRAL).

4.6. În cele mai multe domenii de politică acoperite de ONU, UE nu dispune adesea de o poziție coerentă din cauza coordonării insuficiente între instituțiile UE și statele sale membre. CESE solicită UE și tuturor statelor membre să sporească vizibilitatea UE, pentru a-și consolida influența în cadrul ONU.

4.7. CESE poate aduce valoare adăugată promovării obiectivelor ONU, de exemplu prin punerea la dispoziție a unei platforme care să le permită părților interesate din societatea civilă să se întâlnească și să facă schimb de opinii cu reprezentanții ONU. În iulie 2023, CESE a organizat o masă rotundă cu Înaltul Comisar al ONU pentru Drepturile Omului (UNHCR), oferind expertiza propriului Grup pentru drepturile fundamentale ([8]).

4.8. Pentru a-și prezenta organismelor UE și ONU propriile puncte de vedere, CESE va examina posibilitatea de a stabili o cooperare continuă cu cele mai mari grupuri și alte părți interesate și cu coordonatorii lor regionali, oferind mai multă vizibilitate solicitărilor acestora.

## 5. **Observații**

5.1. Având în vedere rolul instituțional al CESE de organ consultativ, activitatea sa amplă este relevantă pentru o serie de organisme și agenții ale ONU. Deși pozițiile sale sunt auzite când cooperează direct cu diferite organisme, agenții și programe ale ONU, pentru a aduce o schimbare, acțiunea CESE necesită un cadru structurat și continuu care să o canalizeze în timp util prin intermediul instituțiilor UE.

5.2. CESE se angajează să adopte o abordare structurată prin care pozițiile sale relevante pentru temele ONU să se facă mai bine auzite atunci când UE își formulează pozițiile comune în fața ONU. Raportorii CESE trebuie să colaboreze direct și în timp util cu actorii-cheie care sunt responsabili cu elaborarea poziției comune a UE.

5.3. CESE se angajează să promoveze o colaborare mai strânsă cu delegațiile UE și ale statelor sale membre la ONU și se așteaptă ca avizele sale să fie monitorizate de unitățile respective din cadrul Comisiei Europene care se ocupă de ONU și de organisme multilaterale.

---

([7]) Adunarea Generală a ONU: Participarea Uniunii Europene la lucrările Organizației Națiunilor Unite (A/RES/65/276).

([8]) Consolidarea luptei pentru drepturile omului, Conferința CESE din 20 iulie 2023, Bruxelles (https://www.eesc.europa.eu/en/news-media/news/strengthening-fight-human-rights-eesc-president-exchanges-un-high-commissioner-volker-turk-and-csos)

5.4. De asemenea, CESE consideră că este nevoie de o mai bună cooperare între secțiunile sale pentru a elimina compartimentarea internă, mai ales pentru că ODD acoperă activitatea tuturor secțiunilor. Pentru o mai bună coordonare a tuturor secțiunilor și cu președintele Comitetului, CESE încredințează tuturor secțiunilor sarcina de a elabora o foaie de parcurs pentru o mai bună reprezentare a activității Comitetului în cadrul ONU și de a stabili relații mai incluzive cu organismele relevante ale ONU. Un exercițiu de inventariere a tuturor secțiunilor va identifica organismele ONU care prezintă un interes major, enumerând activitățile în curs și relațiile existente cu organismele și procesele ONU, pentru a evidenția situația actuală și a explora posibilitățile de continuare a cooperării.

5.5. CESE consideră că este necesară o mai bună coordonare a pozițiilor UE referitoare la chestiunile legate de ONU. În conformitate cu dispozițiile articolului 34 alineatul (2) din TUE privind Consiliul de Securitate, Înaltul Reprezentant ar trebui să reprezinte poziția UE în cadrul tuturor organismelor ONU în numele tuturor statelor sale membre. Atât timp cât UE nu are drepturi oficiale de participare, reprezentanții guvernelor naționale reprezintă poziția comună a UE și acționează în consecință.

5.6. CESE solicită Înaltului Reprezentant al UE să își asume un rol de lider, în numele UE și al statelor sale membre, în dezbaterea privind reforma ONU. Numai o UE care vorbește cu o singură voce, adoptând poziții clare, poate avea un impact asupra viitorului ONU.

5.7. CESE sprijină ferm eforturile Serviciului European de Acțiune Externă de a extinde domeniul de aplicare al drepturilor UE, în temeiul statutului său consolidat de observator, pentru a include și alte organisme subordonate ONU.

5.8. CESE se angajează să ofere societății civile o voce puternică în procesul „Summitului viitorului”, prin aprofundarea cooperării sale din ultimul timp cu Consiliul Economic și Social al ONU (Ecosoc). Guvernele membre ale Ecosoc ar trebui să se consulte și să facă schimb de opinii cu societatea civilă și cu partenerii sociali cu privire la propriile activități și să raporteze mai regulat la nivel național. CESE poate oferi un forum pentru a discuta activitatea Ecosoc.

5.9. Recunoscând că „Summitul viitorului” este o etapă esențială în îndeplinirea angajamentelor internaționale existente, mai ales pentru a accelera punerea în aplicare a ODD și a construi o nouă agendă pentru pace, CESE își va consolida abordarea internă transversală și va continua dialogul în curs cu organismele ONU, identificând oportunități de creștere a rolului societății civile în pregătirea summitului.

5.10. CESE sprijină ideea consultărilor incluzive cu societatea civilă cu privire la o nouă arhitectură pentru participarea părților interesate la guvernanța ONU pe parcursul întregului proces de concepție. Unele organisme ale ONU oferă deja oportunități avansate de participare, iar mai multe altele din aceste organisme ar trebui să le urmeze exemplul.

5.11. CESE solicită UE să își asume un rol de lider în îmbunătățirea oportunităților din cadrul sistemului ONU de a colabora cu organizațiile democratice ale societății civile sprijinite de CESE. În politica sa externă, UE ar trebui să contribuie la consolidarea capacității societății civile în întreaga lume, inclusiv a capacității sale de a se implica mai bine în cadrul ONU.

5.12. CESE sugerează dezvoltarea în continuare a practicii UNCITRAL de a cere contribuții scrise din partea părților interesate la o consultare la nivelul ONU cu privire la inițiativele-cheie și de a institui un drept de a adresa petiții ONU, oferind cetățenilor, organizațiilor societății civile și altor părți interesate posibilitatea de a se implica direct.

5.13. CESE solicită ca structurile ONU să fie raționalizate și ca procesele sale decizionale să devină mai transparente, pentru a-i spori legitimitatea, sporind totodată sustenabilitatea bazei financiare a ONU.

5.14. CESE sprijină solicitarea de lungă durată de reformare a ONU, inclusiv a Consiliului de Securitate, pentru a asigura reprezentarea egală a țărilor de pe toate continentele și un proces decizional mai eficace și mai puțin predispus a fi obstrucționat de un singur stat membru. Statele membre ale ONU (inclusiv membrii Consiliului de Securitate) care încalcă Carta ONU trebuie să își piardă drepturile de vot până la revenirea la respectarea strictă a dreptului internațional. Statele membre ale ONU care încalcă angajamentele asumate în temeiul acordurilor sau convențiilor ONU nu ar trebui să fie alese într-un rol de conducere în cadrul ONU sau al unui organism aferent. Cel mai recent caz a implicat Qatarul, care a prezidat Conferința Internațională a Muncii din acest an, deși nu și-a îndeplinit angajamentele față de Consiliul de administrație al OIM în ceea ce privește reformele, subminând reputația OIM și rolul său de gardian al standardelor internaționale în domeniul muncii.

5.15. CESE se așteaptă ca, în 2024, noul Parlament European și noua Comisie să facă din punerea în aplicare a măsurilor concrete convenite în „Pactul pentru viitor” o prioritate-cheie a relațiilor externe ale UE în următorul mandat instituțional 2024-2029. Promovarea multilateralismului și a unei ordini bazate pe reguli ar trebui să fie un domeniu prioritar în cadrul viitoarelor orientări politice ale Comisiei și să se reflecte în programul de lucru și în noua agendă strategică a Consiliului European.

5.16. CESE cere instituțiilor UE eforturi pentru a pune rapid în aplicare recomandările Conferinței privind viitorul Europei, a consolida rolul internațional al UE și a „relansa […] multilateralismul global […] și un rol consolidat al OIM” ([9]), adoptând totodată decizii cu majoritate calificată în politica externă a UE; o reformă a tratatelor UE merită luată în considerare pentru a îmbunătăți considerabil capacitatea UE de a acționa și, de asemenea, pentru a-i spori influența în cadrul ONU.

5.17. CESE propune crearea unei coaliții de organizații regionale care împărtășesc aceeași viziune, astfel încât să poată fi mai bine reprezentate în cadrul ONU, inclusiv mai multe drepturi pentru ca reprezentanții săi să participe în cadrul diverselor organisme și agenții ale ONU. Pentru a obține o mai bună reprezentare a sudului global, UE ar trebui să colaboreze în primul rând cu cel mai apropiat vecin al său, Uniunea Africană, în continuarea reformelor comune în cadrul ONU.

Bruxelles, 14 decembrie 2023.

*Președintele*
*Comitetului Economic și Social European*

Oliver RÖPKE

([9]) Conferința privind viitorul Europei: Raport privind rezultatul final, mai 2022, Propunerea 24, nr. 5.